

Απόστολου Θηβαίου

Μαρίκα Νίνου

(Θεατρικός μονόλογος για τη ζωή της)

Θεατροποιημένη, σε μορφή μονολόγου σύντομη αναφορά στο πρόσωπο της μεγάλης τραγουδίστριας του ρεμπέτικου, ελληνικού τραγουδιού.

«Η Μαρίκα Νίνου, δίχως να το ξέρει,
με το μαχαίρι της φωνής της,
χάραξε μέσα μας βαθιά τα ονόματα
των θεών της ταπεινοσύνης και της βυζαντινής παρακμής.»
Μάνος Χατζιδάκις

(Η Μαρίκα Νίνου, μιλά για τη ζωή της σε ένα φανταστικό πρόσωπο. Η συζήτηση εξελίσσεται κατά τη διάρκεια μιας νύχτας. Στέκει στο τραπέζι του κέντρου, «Τζίμης ο Χονδρός», όπου και μεγαλούργησε μαζί με τον Βασίλη Τσιτσάνη. Καπνίζει και κοιτά το πάλκο. Γύρω της περνούν άνθρωποι, άντρες κυρίως που τη χαιρετούν. Η Μαρίκα μιλά.)

(τυχαίες φωνές αντρών, θαμώνων.) Γεια σου Αρμένισσα! Γεια σου Μαρίκα! Όμορφη Βαγγελιώ μου!

(η γυναίκα χαμογελά και με κόπο, ανταποδίδει πάντα τις φιλοφρονήσεις. Χαιρετά, μα στο βλέμμα της έχει τη θλίψη εκείνου που γνωρίζει πως πρόκειται να τελειώσει. Κοιτά το φανταστικό πρόσωπο που της ζητά τη συνέντευξη. Μιλά.)

-ΜΑΡΙΚΑ: (είναι χαμηλωμένο το βλέμμα της. Βαμμένη, περιποιημένη καθώς είναι, προσπαθεί να κρύψει την κουρασμένη και άρρωστη όψη της.)
Χαλάσανε τα μαγαζιά πια. Οι άνθρωποι χαλάσανε. Δεν αγαπιώνται, πώς να το πω και είναι πάλι που λησμονούν κάθε που λυπούνται και έτσι μεγαλώνουν άχαρα. Παλιά, όταν ήμουν όμορφη και νέα, ήμουν έτσι μωρέ, μην κοιτάς τώρα που είμαι άρρωστη και δεν τραγουδώ, έτσι άδεια που είμαι, δεν τραγουδώ, παλιά λοιπόν... (καπνίζει. Σιωπά για λίγο. Σκέφτεται, το βλέμμα της απλανές.)
Οι άνθρωποι ήσαν ερωτευμένοι παιδί μου. Αγάπαγαν πολύ, ανελέητα, έγδερνε η αγάπη τους το στόμα, από μέσα, να πονάει, από μέσα, κατάλαβες; Την πληγή την έτρεφε από μέσα ο καημός και τον κόσμο τον μετρούσαν με σιωπές. Τώρα, σουξέ του σαββατόβραδου, όλες οι γκόμενες πάνω στις πίστες, έξω τα σώματα και έπειτα, όταν η αυγή ξεβάφει στρας και πούδρες, είναι η αγάπη, πώς να το πω... (γελά δυνατά.) Ποτέ δεν ήμουν καλή στα λόγια! Εγώ μονάχα κοιτούσα, έκανα τα νάζια μου και διαλύονταν συντάγματα και εμπροσθοφυλακές, απλώνοντας στα πόδια μου χρυσάφια, καρδιές και τιμαλφή, όχι σαν τώρα που είναι οι γυναίκες θράκες σβησμένες και δεν χορταίνεται ο έρωτας... Τέλως πάντων, και έτσι να το γράψεις, την αυγή σκορπάνε κάτι παράξενα πουλιά, απρόσμενα, τρομάζουν και τινάζονται από το φως ανάμεσα στις κλάρες και έτσι ξεφτάει η αγάπη. Τι να τις κάνει τις παγιέτες η αγάπη, μάτια μου, η αγάπη τα φορέματα τα βγάνει και κάνει

έρωτες και σφάζεται μες στα σπίτια και τελειώνει πάντα με εκφράσεις τραχιές. Ε, του λόγου μου τέτοιες αγάπες ετόλμησα και με αρρώστησαν κιόλα μα τα τραγούδια μου τα είπα έτσι εξαιτίας αυτού, δηλαδή της αγάπης που ήταν καθαρή, ψηλή και ακέραια αγάπη, για το τραγούδι, για τα αρμένικα αγόρια. (χαμογελά από ντροπή, όπως τα νεαρά κορίτσια.) Τη μάνα μου τη λάτρεψα και τη σεβάστηκα γιατί με ξηγέννησε μες στο βαπόρι, τη Βαγγελίστρια, και με βάφτισε ο καπετάνιος του λόγου μου και με τέτοιο λάδι δεν υπάρχει λιμάνι για μένα, λιμάνι ανθρώπινο να πούμε...Μας ρήμαξαν τα βάσανα και οι πείνες και τον πατέρα μου τον έκαναν πέρα. Μια ζωή βαλμένα τα σύρματα και οι φράχτες, εσύ να είσαι ετούτο, εγώ εκείνο, φωτιές ανάμεσά μας, φωτιές, άχρηστες πυρκαγιές, μωρέ παιδί μου, – επέτρεψέ μου να σε λέω έτσι, όπως τον ακριβό μου-, ταυτότητες δεν κρατεί κανείς στα δόντια, δεν τον ρωτούν όταν περνά από το μεγάλο δρόμο, εκεί είναι όλα κλειστά, δεν έχει τραγούδια, αγάπες δεν έχει, όλο βάλτους και φωλιές. (τινάζεται, σαν να θυμάται κάτι αξιόλογο.) Είχα διαβάσει κάπου, μια αράδα, μπορεί κιόλα να μου το είχε πει και κανείς εραστής ή θαμώνας, (γελά), μες στις φωλιές, λέει, άκου μωρέ τι όμορφα πράγματα έχουν ειπωθεί, μες στις φωλιές, κρατιέται εκείνο το κορίτσι, η Περσεφόνη που λένε, και όλο τη γυρεύει η μανούλα της. (δακρύζει, κρατιέται με δυσκολία πριν ξεσπάσει.) Οι manάδες, εκείνες γνωρίζουν τη σοφία του καημού, για τέτοιες γυναίκες, χωμάτινες να πούμε τραγούδησα, για όλους τους ανθρώπους που έχουν κρατηθεί από τη γη στις μεγάλες θλίψεις. Θαρρείς νοιάστηκε για μένα ή για εκείνο το παιδί ο άντρας μου ο πρώτος; (γελά δυνατά, όλο πίκρα.) Εκείνος έφυγε παιδάκι μου, πήγε λέει τότε που διώχνανε τους Αρμένιους, πήγε πάλι πίσω, έφυγε, με παράτησε με ένα παιδί, το πήρε απόφαση να ναι μπάσταρδο, το άφησε, μα να ναι καλά εκεί που είναι γιατί αγαπηθήκαμε και ο έρωτας στην πρώτη νιότη είναι άνοιξη, ανοιγμένα μπουμπούκια, ο έρωτας εκείνος να πούμε είναι η μεγάλη μνήμη που μας κρατεί και μας θρέφει ή μας γονατίζει, σαν τις μπόρες, παιδί μου. (το βλέμμα της σκοτεινιάζει. Σιωπά για λίγο, κρατεί το στήθος της, δείχνει να πονά.) Μετά η αγάπη βαθαίνει, γίνεται στέρνα, κάτω σε μεγάλα βάθη, όπως στις θάλασσες, κόκκαλα, καρδιές και τα λοιπά απομεινάρια, ότι μένει από το δόσιμο, να σταματάς να κάνεις το σταυρό σου, σωστά μνημεία, όχι σαν τα εθνικά και δώστου, αλλά μνημεία, ανδριάντες, περίφημες κατασκευές για την εξάντληση. Όσο εξαντλείσαι, όσο ξοδεύεσαι, βαθαίνει η μοναξιά σου, βαθαίνει πολύ και εκεί πνίγεσαι, ξέρεις μωρέ τι σημαίνει πνιγμός, τι σημαίνει να κρατιέσαι από τους τοίχους της κάμαρης, να ποντάρεις σε βρώμικα άλογα, να τραγουδάς και να ξεσκίζεσαι μέσα σου και να παριστάνεις πως είσαι όμορφη και όλη από μέσα, σκληρός Γενάρης, χειμώνας, γωνιές σκοτεινιές, ούτε ένα ξύλο να κρατήσει το φως, ούτε ένα χέρι να σε βαστήξει. (ανασηκώνεται στη θέση της. Καπνίζει ασταμάτητα, κοιτά γύρω σαν εκείνους που έχουν μόλις φανεί από ένα μεγάλο ταξίδι και πασχίζουν να θυμηθούν ένα μέρος ή ένα όνομα ή κάτι τέλος πάντων σημαντικό και παλιό. Χαμογελά τρυφερά, σαν να συνέρχεται από τις σκέψεις της.) Μου άρεσε που με ζηλεύανε και λέγανε να

πούμε, «κοίτα την, για αυτήνα γράφει ο Τσιτσάνης» και όλο το ξέφωτο γιομάτο οχιέντρες, να σε τρώει ο λόγος του, η κακιά τους η κουβέντα. Μα εμένα μου άρεσε που με ζηλεύανε και άμα τραγούδαγα, μέσα τους δικαιωνόταν τούτος ο φθόνος και με χαζεύανε, όπως τις μεγάλες καλλιτέχνιδες στις πόλεις της Ευρώπης και της Αμέρικας. Ε, ρε νάζι και σκέρτσο και γινόμουν νερό, λένε οι κινήσεις μου κάτι το άλλο, το ξένο, το μοναδικό και ήμουν, που λένε το πιο αγαπημένο μεσημέρι, το πιο γλυκό και έπεφταν όλα τα αστέρια και έλαμπα και τραγούδαγα και ο Βασίλης μου, -δεν κακιώνω μωρέ εγώ με τον Βασίλη, έτσι είναι οι αγάπες, έτσι είναι, τι τάχα νομίζεις παιδάκι μου πως κρατούν αιώνια, σαν τις θρησκείες και τους θεούς και τα βουνά; Τελειώνουν οι αγάπες, όπως τα τραγούδια, όπως ακριβώς τα τραγούδια.(επαναλαμβάνει την τελευταία φράση με διακεκομμένο τρόπο, σαν να τη διδάσκει.) Αχ, πόσο τον έκανα κέφι όταν ήμουν καλά και μου γέλαγε και έσπαγαν οι χορδές και κρατιούνταν όλοι οι άνθρωποι από τα τέλια και ανεβαίναμε παραπάνω, και άλλος ουρανός και άλλες ανάσες και έλαμπε ο τόπος, το αίσθημα αποκτούσε όψη ανθρωπινή και παλλόταν, όπως εκείνοι που ηδονίζονται μες στα δωμάτια...(χτυπά το χέρι της στο τραπέζι. Τεντώνεται και μιλά με αποφασιστικότητα.)Γυναίκα δίχως έρωτα, μπροστάني με αγίνωτο καρπό, έτσι λέω εγώ και ας τα αφήσουν τώρα ετούτα τα καινούρια και ας γίνουν τα κορίτσια μας Κλεοπάτρες με αργυρά μάτια και χρυσά χέρια, θεές και όλα τα αρσενικά, οι πόθοι όλοι ανάσες βαριές στα πόδια τους μπροστά. Μωρέ η γυναίκα δεν τελειώνει και δεν νικιέται, δεν νικιέται. Τόσα τραγούδια, για τα κορίτσια που γράφτηκαν τίποτε δεν μας διδάξανε, όλο ακαδημαϊσμούς και το σώμα, δίψα κακιά...

(Η Μαρίκα σηκώνεται αργά, περπατά προς το πάλκο, χάνεται στα πίσω δωμάτια του μαγαζιού, καθώς αποχωρεί κρατιέται από τις καρέκλες, ακούγεται που σιγοτραγουδά, μένει μόνο η σκιά της που μεγαλώνει, χάνεται και εκείνη. Το φανταστικό πρόσωπο που της παίρνει τη συνέντευξη κοιτάζει παλιές φωτογραφίες σε λευκώματα, διαβάζει στίχους τραγουδιών, στον τοίχο πίσω του μια μεγάλη, ασπρόμαυρη φωτογραφία με τη μορφή της Μαρίκας Νίνου. Ακούγονται τραγούδια με τη φωνή της, μεμονωμένοι στίχοι της, όλη η ζωή της μες στις φωτογραφίες και τις επιστολές που ξεφυλλίζει ο άντρας. Έπειτα από λίγο η Μαρίκα επιστρέφει. Κάθεται στη θέση της, δεν μιλά, κοιτά την ασπρόμαυρη φωτογραφία, γελά, το πρόσωπό της συσπάται από μια φανερή συγκίνηση.

Σιωπά. Επαναλαμβάνει στίχους τραγουδιών, τραγουδά χαμηλόφωνα με τα μάτια κλειστά, σαν παραδομένη. Ανοίγει τα μάτια, μοιάζει ήρεμη, μιλά με ένα ανεπαίσθητο χαμόγελο στο πρόσωπό της.)

Δεν είχα ποτέ πατρίδα εγώ. Μόνο κάτι φαντασίες, ειπωμένες από τη μάνα μου για τα σπίτια και τις αυλές και τα χρώματα, τι να σου κάνουν όλα τούτα, πώς να αγαπάς, ας πούμε, ένα σώμα δίχως να το αγγίζεις, δίχως να το ερωτεύσαι. Μπογιές και χαμόγελα και μια συγκρατημένη ηδυπάθεια, ένας ερωτισμός τέλος πάντων, μια πηγή παλιά. Για αυτό με αγαπούσαν οι άντρες και ο Μανώλης και ο Στέλλιος μου, με αγαπούσαν για τούτο. Που ήμουν μια

όμορφη υπόσχεση, κάτι σαν πατρίδα μακρινό και αγαπημένο και οι άντρες ξέρεις, λατρεύουν τις πατρίδες τους και τα μέρη που έζησαν τα παιδικά χρόνια, τα πονάνε τα μέρη αυτά, άμα τους προσβάλλεις τούτη την αρχή πέφτουν και σε τρώνε. Δύσκολο πράμα η προσφυγιά, να έχεις έναν τόπο, ένα σπίτι, να μην μπορείς να γυρίσεις εκεί, να μην ξέρεις πώς είναι τα βαδίσματά σου, πούθε κρατάς και πού πηγαίνεις να μην ξέρεις, να σαι μετέωρος, σαν τα πλοία στου Σκαραμαγκά που γυρεύεις να βρεις πού ακουμπάνε, έτσι ακίνητα, πού κρατιούνται, σπαρμένα όλα μέσα στη θάλασσα. Έχω κάτι όμορφα πρηνά να θυμάμαι, που περνάγαμε τα ναυπηγεία και μύριζε βενζίνη, έτοιμα ταξίδια σαν να λέμε και διαλέγαμε πλοία και φεύγαμε, χαμογελαστοί, σαν να βρήκαμε μια μεγάλη ευκαιρία να επιστρέψουμε στα σπίτια μας τα πρώτα, τις πατρίδες μας τις γονικές. Η πατρίδα μου εμένα είναι ο Οβανές μου, το παιδί μου και τα τραγούδια πάλι, είναι παρηγοριά τα τραγούδια, τρυφερό πράμα, δεν είναι λόγια, μην γελιέσαι, δεν είναι λόγια, είναι πανιά φουσκωμένα να σε πηγαίνουν σε πατρίδες και τόπους που πεθύμησες. Για αυτό με αγαπήσανε εμένα. Γιατί η φωνή μου εμένα είναι μια γη, μια χώρα, ένας τόπος να ακουμπούν όλοι εκείνοι που άμα σε κοιτάζουν παιδάκι μου, άμα σε δουν καλά και λαθέψεις και ανταποδώσεις σκίστηκες ίσα μέσα και αίμα πολύ, μέχρι τα μάτια, σε έπνιξαν τα αίματα, σε άρπαξαν οι θύμησες. Κανείς δεν ξεχνά μωρέ, κανείς και άμα λέει πως τον τόπο του δεν τον πονά, αγριεμένες πληγές, σαπίζουν και τον τρώνε μωρέ, τον τρώνε. Εγώ ήμουν πατρίδα, κατάλαβες; Πατρίδα, πράμα πονεμένο, έρωτας ας πούμε που δεν μαιρεύει και δεν σβήνει. Δεν σβήνει, η Μαρίκα είναι πατρίδα και έτσι αγαπιέται. (χτυπά το χέρι της πάνω στο τραπέζι, επαναλαμβάνει τα λόγια της, αργά, να εμπεδωθούν. Σιωπά και γνέφει με το πρόσωπό της, εγκαταλείπει την οριακή θέση του σώματός της, μοιάζει να βουρκώνει.) Πατρίδα, όχι παίξε γέλασε, πατρίδα, πράμα ιερό, ιδέα, ανάγκη μωρέ, -έτσι τα ορίζω εγώ τα πράματα-, ανάγκη που πάει να πει να σε πονάει η απουσία και να ονειρεύεσαι. Τα τραγούδια, όνειρα και αυτά, τι νόμιζες; (γελά δυνατά, με μια διακριτική πονηρία, σαν να αισθάνεται την επιβεβαιωτική κατάφαση του προσώπου απέναντί της. Συνεχίζει. Ανάβει ένα τσιγάρο, μιλά.)

Εμένα μου αρέσει να τραγουδώ, τ' ακούς; Δεν μου αρέσει μήτε η σιωπή, ούτε τα νούμερα τα ζογκλερικά μου αρέσουν. Δεν με νοιάζει τίποτε άλλο. Μόνο να τραγουδώ θέλω εγώ, να έρχονται οι άντρες να μεθούν και να με κοιτούν ίσια στα μάτια σαν να είναι ερωτευμένοι. Αχ, πώς μου αρέσει να νιώθω τους άντρες να με αγαπάνε, να με κοιτούν με στοργή και θαυμασμό, έτσι ακουμπισμένοι στον αγκώνα τους, σαν κρεμασμένοι, κατάκοποι θεοί. Αν δεν ήμουν τόσο άρρωστη, αν δεν με κατάτρεχε το χτικιό, να τώρα, θα έβαζα τα γέλια και με ότι απομένει από το χαμόγελο θα σου έλεγα ένα τραγουδάκι, τη «Ζαΐρα» ή εκείνο για τη Στέλλα, που την έσφαξαν επειδή ήθελε να είναι ελεύθερη. Η Στέλλα μου μοιάζει ξέρεις. Μόνο που εγώ δεν πρόκειται να πεθάνω έτσι ωραία και νέα, (η όψη της σοβαρεύει, μοιάζει λυπημένη), εγώ θα πεθάνω άρρωστη, κιτρινισμένη, τα μάτια μου, σαν λάδι ακίνητα θα μετρούν

εκείνα που έζησα, θα τα μετρούν ίσαμε να αδειάσουν και να ξερνιέται από εκεί η ζωή, σαν φως και σαν λύπη. Εκείνοι που πρόκειται να πεθάνουν, λένε, νιώθουν μια λύπη αληθινή, σαν εκείνη που ονειρεύονται όσοι θα γράψουν ένα τραγούδι ή ένα ρυθμό καινούριο, ένα ρυθμό σαν άνθρωπο, έναν ρυθμό σαν... (βρίσκει το κουράγιο της, το κέφι της προς στιγμήν.)

Σε κούρασα με την αγάπη μου, έτσι δεν είναι; Σε έκανα και έγειρες εμπρός μου και όταν αντικρίζω τους ανθρώπους νικημένους δεν θέλω να τραγουδώ, θέλω μονάχα να τους κρατήσω αγκαλιά, να μου πουν, να αποκαλύψουν ότι τους κυνήγησε, ότι τους κατέφαγε τα μάτια, έτσι απρόσμενα, ξεκινώντας πάντα από έξω προς τα μέσα, μέχρι να φαγωθεί η ψυχή και να σταθούν ακίνητα όλα τα χέρια και όλες οι μέρες. Εγώ είμαι Αρμένισσα. Εγώ κουβαλάω τη σφαγή μέσα μου, εγώ έπρεπε να έχω γίνει ένα σφάγιο όπως ο λαός μου, όπως ο τόπος μου. Γεννημένη στην Πόλη, εγώ ξέρω πόσο όμορφος είναι εκείνος ο κόσμος, πόσο μεγαλόπρεπος είναι εκείνος ο κόσμος, που είναι τώρα ταπεινός, ένας κόσμος που χαμήλωσε βαθιά, ο κόσμος χαμηλώνει πάντα, κάποτε χαμηλώνουμε και εμείς οι άνθρωποι, τείνουμε προς τη γη και προς το χώμα, κοιτούμε βαθιά μες στο χώμα τα αδιόρατα αγάλματα, κοιτούμε βαθιά μες στο χώμα, τα άγνωστα νερά κοιτούμε βαθιά μες στο χώμα τον εαυτό μας. Να με λες Μαρίκα, αν το θες, εμένα δεν με πειράζει που είναι το όνομά μου γέρικο, εγώ το αγαπώ το όνομα τούτο. Άνηκε σε μια μεγάλη ηθοποιό και εγώ, να το γράψεις τούτο, εγώ τις αρίστες τις αγαπώ, με εντυπωσιάζουν που φορούν κάθε βράδυ άλλα ρούχα και είναι άλλες γυναίκες, άνθρωποι άλλοι. Ήθελα και εγώ να είμαι ένας άλλος άνθρωπος, να μην πέθαινα καθώς τώρα που μιλούμε. (χώνει τα δάχτυλά της με απόγνωση μες στα μαλλιά της.) «Η Μαρίκα πέθανε» θα πούνε και θα έρθει κόσμος από την Κοκκινιά και από εκείνα τα μέρη, γιατί εκεί έκανα έρωτα πρώτη φορά και εκεί οι άνθρωποι αγαπούν και δεν λησμονούν. Θα έρθει και ο Βασίλης μου, με το λιγνό του σώμα θα έρθει με μια ηλεκτρισμένη φωνή να με πάει αγκαλιά, να με μάθει λέει πώς τραγουδούν και πως πατούν πάνω στα μπράτσα για να φτάσουν ψηλά πάνω στον ουρανό. Κοίτα να μην γράψεις το όνομά μου αλλιώς, κοίτα να μην κάμεις κανένα λάθος και το όνομά μου δεν μοιάζει αρμένικο, τη ρίζα μου εγώ την τιμώ, όχι τώρα που πρόκειται να φύγω να παριστάνω πως δεν κατείχα τίποτε από μένα και να πιστέψει κανείς πως η ζωή χωρίζει σε τούτη που ζούμε τώρα και σε μια άλλη που δεν την ξέρουμε πια, γιατί έχει παλιώσει και τέλος πάντων, μην κάμεις κάποιο λάθος και γράψεις το όνομά μου αλλιώς. Ευαγγελία Αταμιάν, γεννηθείσα εις Κωνσταντινούπολη, εν έτη 1918. Αταμιάν. Μην ακούς που εμείς οι γυναίκες του τραγουδιού αλλάζουμε καμιά φορά τα ονόματά μας, για να λησμονούμε τον κόπο που ήρθαμε στη ζωή. Αταμιάν, λοιπόν. Και έφελνα, πώς έφελνα έτσι όμορφα μες στις εκκλησίες και έκλαιγαν οι γυναίκες και οι άντρες και εγώ ήξερα πως πιο όμορφα από όλα, εγώ μπορώ να τραγουδώ τον έρωτα και την πίκρα και την απογοήτευση. Πράγματα ψυχικά, δηλαδή.

Να με συγχωρείς αν καμιά φορά μιλώ για μένα κάπως περισσότερο. Είναι μωρέ που πεθαίνω και δεν είναι που δεν είδα μέρη και δεν με αγάπησαν, απλά να, με πειράζει που πεθαίνω, που θα πουν η Μαρίκα «τέλειωσε» και θα με αφήσουν μες στο κρύο. Να για τούτα εγώ θα πάω να τραγουδήσω, μια ακόμα φορά, αφήστε με να τραγουδήσω ακόμη μια φορά, να το φχαριστηθώ που θα γελούν και οι άντρες θα με κοιτούν. Να πληρώσω το σπίτι μου, να μην χρωστώ σε άλλο, μόνο στο θάνατο να χρωστώ, να μην έχω γραμμάτια και οφειλές, τώρα που θα φύγω και θα πουν πως ήμουν σκάρτη και θα τα γυρέψουν από του παιδιού μου τον καημό. Αχ Οβανέ μου, αχ παιδάκι μου, μικρό μου, πώς να σου πω που η μάνα σου σκόρπισε και έγινε χώμα, άρρωστο και δεν θα γελά πια να την αγαπούν οι μέρες και τα μεσημέρια, να την πονούν και να την ζητούν σαν πιουν οι άντρες και γυρέψουν μια φωλιά και χέρια ερωτικά. Το παιδάκι μου, ο Οβανές μου... Αρρώστησα, ντροπιάστηκα σαν γυναίκα, σκάρτη μωρέ, πώς να στο πω, όταν μια γυναίκα αρρωσταίνει εκεί, τότε νιώθει άδεια, σκόρπια, άχρηστο υλικό που λένε. Και πού δεν πήγα να με κοιτάζουνε, μέχρι στην Αμερική έφτασε η χάρη μου, αμέ! Δίχως αντίκρισμα που λένε. Ψεύτικες ελπίδες και στερνά χαμόγελα, ζωντανών και όλο μια εξέταση και ένα «κάνε κουράγιο» και εσύ να ξέρεις πως πάει, πέθανες από δαύτο και είσαι νέα, πολύ και θες να ζήσεις, καταλαβαίνεις τι είναι τούτο που σου λέω, τι είναι τούτο το «θέλω να ζήσω», πώς βγαίνει από το στόμα σου, κραυγή και ουρλιαχτό εφιαλτικό από το στόμα σου. Και εσύ όλο χώματα στο στόμα, να μην βγαίνει φωνή, να μην ακούγεται φωνή, να θες να σκοτωθείς και να μην έχεις ούτε το κουράγιο και να γυρνούν οι εποχές, να αλλάζουν, να λες «ήθελα να αγαπηθώ ξανά» και να ξεσπάς σε λυγμούς μες στα αμερικάνικα ξενοδοχεία και να γυρνάς πίσω. «Νικήθηκε η Μαρίκα», «σκοτώθηκε», «την έφαγε η παλιοαρρώστια» και να θέλεις να κρατηθείς από ένα ψέμα και οι άνθρωποι να μην μπορούν να σου πουν. Με τα μάτια μιλούν, ούτε στόματα, ούτε τίποτα. Ότι λεν τα μάτια είναι μια αρχή, μια υπόθεση βέβαιη και μην γυρεύεις λέξεις. Τα υποψιάζεσαι κάτι τέτοια, όπως ο θάνατος, τα ψυχανεμίζεσαι που λένε και μπορείς μονάχα να περιμένεις. (ξεσπά σε λυγμούς.) Και να θυμάσαι, μπορείς και το ένα να πονά πιο πολύ από το άλλο, η πεθυμιά από την ανάγκη και όλες να κοιτούν στον ίδιο ορίζοντα γιατί είναι το ίδιο πράμα, είναι ένα πράμα, είναι μοίρα γραμμένη και εσύ που θες να την αλλάξεις δεν το μπορείς και πάει, τέλειωσες, έτσι αντρίκια, μόνο αυτό μπορείς να ξεστομίσεις.

(Σκουπίζει τα μάτια της. Χαμογελά και ανασυντάσσεται. Γελά δυνατά. Πλησιάζει τον άντρα. Μιλά.)

Μωρέ φοβήθηκες πως μπορεί η Μαρίκα να πεθάνει; (συνεχίζει να γελά.) Θα πάω να τραγουδήσω, λοιπόν. Και να δεις που άμα πεθάνω θα βγαίνουν από το στόμα μου αηδόνια και μαύρες μνήμες, σκληρές. Να δεις που κλείνω τα μάτια και είναι γύρω μου λόφοι επτά και δεν μου μιλά κανείς, γιατί είμαι άλλη τώρα που αρρώστησα, είμαι άλλη, η Μαρίκα πέθανε μωρέ, δεν έμεινε

τίποτα από τη Μαρίκα, μόνο τα αηδόνια. Πώς μου αρέσει των ανθρώπων η
θέρμη που μοιάζει με καλοκαίρι, ακούς!, με καλοκαίρι...

(Η γυναίκα κατευθύνεται προς το πάλκο. Περπατά με δυσκολία λόγω της
αρρώστιας της. Μα είναι περήφανη και πρέπει κανείς να προσέξει για να
καταλάβει πως είναι βαριά άρρωστη.)

«Μωρέ παιδιά, για σταθείτε να πω και εγώ ένα τραγουδάκι...»

(η Μαρίκα λιποθυμά και πεθαίνει. Είναι 23 Φεβρουαρίου του 1956.)